

Hamletmaskinen

Heiner Müller

1

FAMILIEALBUM

Jeg var Hamlet. Jeg stod ved kysten og talte med brændingen BLABLA, i ryggen ruinerne af Europa. Klokkerne ringede statsbegravelsen ind, morder og enke ét par, i strækmarch bag kisten med det Høje Kadaver rådsmedlemmerne, hylende i dårligt betalt sorg HVEM ER DET LIG I LIGVOGNEN/HVEM DREJER AL DEN SKRIGEN OG KLAGEN SIG OM/DET ER LIGET AF EN STOR/ALMISSEGIVER befolkningen dannede spalier, et værk af hans statskunst HAN VAR EN MAND TOG KUN ALT FRA ALLE. Jeg stoppede ligtoget, tvang kisten op med sværdet, klingen brækkede ved det, med den stumpe rest lykkedes det dog, og delte den døde avler KØD OG KØD FORENER SIG GERNE ud til de omkringstående stakler. Sorgen gik over i jubel, jublen i smasken, på den tomme kiste bedækkede morderen enken SKAL JEG HJÆLPE DIG OP ONKEL SPRED BENENE MOR. Jeg lagde mig på jorden og hørte verden dreje sig i forrådnelsens regelmæssige takt.

I'M GOOD HAMLET GI'ME A CAUSE FOR GRIEF AH THE
WHOLE GLOBE FOR A REAL SORROW RICHARD THE
THIRD I THE PRINCEKILLING KING

OH MY PEOPLE WHAT HAVE I DONE UNTO THEE
SOM EN PUKKEL SLÆBER JEG MIN TUNGE HJERNE
ANDEN CLOWN I DET KOMMUNISTISKE FORÅR
SOMETHING IS ROTTEN IN THIS AGE OF HOPE
LETS DELVE IN EARTH AND BLOW HER AT THE MOON

Her kommer det spøgelse der har skabt mig, med øksen stadigt
siddende i kraniet. Du kan beholde din hat på, jeg ved, at du har et
hul for meget. Jeg ville ønske, at min mor havde haft et for lidt,
dengang du var kødelig: så ville jeg være blevet sparet for mig
selv. Man burde sy kvinderne til, en verden uden mødre. Så
kunne vi i ro og mag slagte hinanden, og med nogen fortrøstning,
hvis livet blev os for langt eller halsen for snæver til vore skrig.
Hvad vil du mig. Kan du ikke nøjes med en statsbegravelse. Gam-
le betler. Har du ikke blod på skoene. Hvad rager dit lig mig. Vær
du glad for, at håndtaget vender udad, måske kommer du så i
himlen. Hvad venter du på. Hanerne er slagtede. Morgendagen
vil ikke finde sted.

SKAL JEG

FORDI DET ER KUTYME STIKKE ET

STYKKE JERN I

DET NÆRMESTE KØD ELLER I

DET NÆSTNÆRMESTE

FOR AT HOLDE MIG FAST I DET FORDI VERDEN

DREJER RUNDT

HERRE, LAD MIG BRÆKKE NAKKEN VED AT FALDE NED
FRA

EN

BARSTOL

Horatio kommer ind. Medvider i mine tanker, der er fulde af blod,
nu da morgendagen er dækket af den tomme himmel. DU KOM-
MER FOR SENT MIN VEN TIL AT FÅ DIN GAGE/INGEN
PLADS TIL DIG I MIT SØRGESPIL. Horatio, kender du mig. Er
du min ven, Horatio. Hvis du kender mig, hvordan kan du så

være min ven. Vil du spille Polonius, der vil sove hos sin datter, den fristende Ophelia, hun kommer, når hun får sit stikord, se hvor hun vrikker med røven, en tragisk rolle. HoratioPolonius. Jeg vidste, at du er en skuespiller. Det er jeg selv, jeg spiller Hamlet. Danmark er et fængsel, mellem os vokser en væg op. Se hvad der vokser ud af væggen. Exit Polonius. Min mor bruden. Hendes bryster et rosenbed, skødet en slangerede. Har du glemt din rolle, mama. Jeg skal sufflere VASK MORDET AF DIT ANSIGT MIN PRINS/OG SE POSITIVT PÅ DET NYE DANMARK. Jeg skal igen gøre dig til jomfru, mor, for at din konge kan få et blodbryllup. MODERSKØDET ER IKKE ENSRETTET. Nu binder jeg dine hænder på ryggen med dit brudeslør, fordi jeg hader at blive omfavnet af dig. Nu river jeg brudekjolen i stykker. Nu skal du skribe. Nu smører jeg din brudekjoles laser ind med den jord, som min far er blevet til, med laserne dit ansigt din mave dine bryster. Nu ta'r jeg dig, min mor, i hans, min fars, usynlige spor. Dit skrig kvæler jeg med mine læber. Kan du kende dit legemes frugt. Gå nu til dit bryllup, luder, skrævende i den danske sol, der skinner på levende og døde. Jeg vil stoppe ligene i lokummet, så paladset bliver kvalt i kongeligt lort. Lad mig siden, Ophelia, spise dit hjerte, der græder min gråd.

2

KVINDENS EUROPA

Enormous room. Ophelia. Hendes hjerte er et ur.

OPHELIA [KOR/HAMLET]

Jeg er Ophelia. Som floden ikke har beholdt. Kvinden med rebet om halsen Kvinden med de opsprættede pulsårer Kvinden med overdosisen SNE PÅ LÆBERNE Kvinden med hovedet i gasovnen. I går holdt jeg op med at tage livet af mig. Jeg er alene med mine bryster mine lår mit skød. Jeg smadrer mit fangenskabs værktøj stolen bordet sengen. Jeg smadrer den slagmark som var mit hjem. Jeg river dørene op for at vinden kan komme ind og skriget fra verden udenfor. Jeg slår vinduet ud. Med mine blodige hænder river jeg fotografierne af de mænd i stykker, som jeg har elsket og som har gjort brug af mig på sengen på bordet på stolen

på gulvet. Jeg sætter ild til mit fængsel. Jeg kaster mit tøj i ilden. Jeg graver ud af mit bryst det ur, der var mit hjerte. Jeg går ud på gaden, klædt i mit blod.

3

SCHERZO

De dødes universitet. Hvisken og mumlen. Fra deres gravsten (katedre) kaster de døde filosoffer deres bøger ned på Hamlet. Galleri (ballet) af døde kvinder. Kvinden med strikken om halsen. Kvinden med de opsprættede pulsårer osv. Hamlet betragter dem med en museums- (teater-)besøgendes holdning. De døde kvinder river tøjet af ham. Ud af en opretstående kiste med påskriften Hamlet 1 træder Claudius og – klædt og sminket som luder – Ophelia. Ophelia stripper.

OPHELIA

Vil du spise mit hjerte, Hamlet. *Ler.*

HAMLET *Med hænderne for ansigtet:*

Jeg vil være en kvinde.

Hamlet tager Ophelias tøj på, Ophelia sminker en ludermaske på ham, Claudius, der nu er Hamlets far, l er uden lyd, Ophelia sender håndkys til Hamlet og træder sammen med Claudius/Far Hamlet tilbage i kisten. Hamlet i luderpositur. En engel med ansigtet i nakken: Horatio. Danser med Hamlet.

STEMME(R) *fra kisten:*

Hvad du har slået ihjel skal du også elske.

Dansen bliver hurtigere og vildere. Latter fra kisten. I en gyngende Jomfru Maria med brystkræft. Horatio slår en paraply op, omfavner Hamlet. De stivner i omfavnelsen under paraplyen. Brystkræften stråler som en sol.

4

PEST I BUDA SLAGET OM GRØNLAND

Rum 2, ødelagt af Ophelia. En tom rustning med en økse i hjelmen.

HAMLET

Ovnen osrer i den ufredelige oktober

A BAD COLD HE HAD OF IT JUST THE WORST TIME
JUST THE WORST TIME OF THE YEAR FOR A REVOLU-
TION

Gennem forstæderne går blomstrende cement

Doktor Ziwago græder

over sine ulve

OM VINTEREN KOM DE OFTE IND I LANDSBYEN
SØNDERREV EN BONDE

lægger maske og kostume.

HAMLETFREMSTILLEREN

Jeg er ikke Hamlet. Jeg spiller ikke nogen rolle mere. Mine ord har ikke mere noget at sige mig. Mine tanker suger blodet ud af billederne. Mit drama vil ikke længere finde sted. Bag mig bliver dekorationerne taget ned. Af folk, der ikke interesserer sig for mit drama, for folk, som det ikke rager en pind. Mig interesserer det heller ikke længere. Jeg spiller ikke længere med. *Scenearbejdere stiller, uden at Hamletfremstilleren bemærker det, et køleskab og tre fjernsynsapparater op. Støj fra køleanlægget. Tre programmer uden lyd.* Dekorationen er et mindesmærke. Det fremstiller hundrede gange forstørret en mand, der har skabt historie. Et håb forstenet. Hans navn kan skiftes ud. Håbet er ikke blevet opfyldt. Mindesmærket ligger på jorden, sløjftet tre år efter den hadedes og tilbedtes statsbegravelse af hans efterfølgere ved magten. Stenen er beboet. I den ødelagte statues rummelige næse- og ørehuller, hud- og uniformsfolder har den fattigere del af metropolens befolkning søgt ly. Efter mindemærkets fald følger – efter en passende tid – opstanden. Mit drama ville, hvis det endnu kunne finde sted, finde sted på opstandens tid. Opstanden begynder som en spadseretur. Mod trafikken midt i arbejdstiden. Gaden tilhører fodgængerne. Her og der bliver en bil væltet omkuld. En knivkasters angstdrøm: Langsom fart gennem en ensrettet gade hen mod en uigenkaldelig parkeringsplads, der er omgivet af bevæbnede fodgængere. Politibetjente bliver, hvis de står i vejen, spulet ud i vejkanten. Da optoget nærmer sig regeringskvarteret, bliver det bragt til standsning af en politikæde. Grupper dannes, som talere træder frem af. På balkonen af en regeringsbygning

kommer en mand i en dårligt siddende frakke til syne og begynder ligeledes at tale. Da den første sten rammer ham, trækker også han sig tilbage bag en fløjddør af panserglas. Råbet om mere frihed bliver til et skrig efter regeringens fald. Man begynder at afvæbne politibetjentene, stormer en to, tre bygninger, et fængsel en politistation et kontor hos det hemmelige politi, hænger et dusin af magtens håndlangere op i fødderne, regeringen sætter tropper ind, panser. Min plads ville, hvis mit drama endnu kunne finde sted, være på begge sider af fronten, mellem fronterne, oven over dem. Jeg står i mængdens svedlugt og kaster sten på politibetjente soldater panser panserglas. Jeg ser gennem fløjddøren af panserglas ud på den påtrængende mængde og lugter min angsts sved. Jeg ryster, mens jeg er ved at blive kvalt af bræktrang, min knyttede næve mod mig selv, der står bag panserglasset. Jeg ser, rystet af frygt og foragt, hvordan jeg selv i den påtrængende mængde, med skum om munden, ryster min knyttede næve mod mig selv. Jeg hænger mit uniformerede kød op i fødderne. Jeg er soldaten i pansertårnet, mit hoved er tomt under hjelmen, det kvalte skrig under kæderne. Jeg er skrivemaskinen. Jeg binder løkken, når anstifterne bliver hængt, jeg sparkes skamlen væk, brækker min hals. Jeg er min egen fange. Jeg fodrer computerne med mine data. Mine roller er savlet og spybakken kniven og såret tanden og struben halsen og strikken. Jeg er databanken. Blødende i mængden, ånder jeg lettet op bag fløjddøren. Afsondrer ordslim i min lydtætte taleboble oven over slaget. Mit drama har ikke fundet sted. Rolleheftet er gået tabt. Skuespillerne har hængt deres ansigter på sømmene i garderoben. Suffløren rådner op i sin kasse. De udstoppede pestlig i tilskuerrummet bevæger ikke en finger. Jeg går hjem og slår tiden ihjel, enig/ Med mit udelelige jeg. Fjern-syn Den daglige lede Lede

Ved det præparerede sludder Ved den påbudte munterhed

Hvordan skriver man FORNØJELIGHED

Giv os i dag vort daglige mord

Thi din er intetheden Lede

Ved løgnene som løgnerne

tror på og ellers ingen Lede

Ved løgnene som alle tror på Lede
 Ved bagmændenes fjæs, furede
 Af kampen om poster stemmer bankkonti
 Lede Som en levogn med blinkende blade
 Ruller jeg gennem gader supermarkeder Ansigter
 Med ar efter konsumslaget Armod
 uden værdighed Armod uden knivens
 Slagringens nævens værdighed
 Fornedrede kvindekroppe
 Generationers forhåbning kvalt
 I blod fejhed dumhed
 Hånlatter fra døde bughuler
 Heil COCA COCA

Et kongerige

For en morder

JEG VAR MACBETH KONGEN HAVDE TILBUDT MIG SIN
 TREDIE MAITRESSE JEG KENDTE ALLE MODER-
 MÆRKERNE PÅ HENDES HOFTE RASKOLNIKOV MED
 ØKSEN VED HJERTET UNDER SIN ENESTE JAKKE ØKSEN
 BEREGNET FOR PANTELÅNERSKENS / ENESTE / HJER-
 NESKAL

I lufthavnenes ensomhed

Ånder jeg lettet op Jeg er

en privilegeret Min lede

Er et privilegium

Skærmet af mur

Pigtråd fængsel

Fotografi af forfatteren

Jeg vil ikke længere spise drikke trække vejret elske en kvinde en
 mand et barn et dyr. Jeg vil ikke længere dø. Jeg vil ikke længere
 slå ihjel.

Fotografiet af forfatteren rives i stykker

Jeg sprætter mit forseglede kød op. Jeg vil bo i mine årer, i min
 knoglemarv, i min hjernes kals labyrint. Jeg trækker mig tilbage
 til mine indvolde. Jeg tager plads i mit lort, mit blod. Et eller andet
 sted bliver kroppe kvast for at jeg kan bo i mit lort. Et eller andet

sted bliver kroppe åbnet for at jeg kan være alene i mit blod. Mine tanker er sår i min hjerne. Min hjerne er et ar. Jeg vil være en maskine. Arme til at gribe med ben til at gå med ingen smerte ingen tanker.

Billedskærmene sorte. Blod ud af køleskabet. Tre nøgne kvinder: Marx Lenin Mao. Siger samtidigt på hver sit sprog teksten MAN SKAL VENDE OP OG NED PÅ ALLE DE FORHOLD HVORI MENNESKET..... Hamletfremstilleren tager kostume og maske på.

HAMLET DEN DANSKE PRINS OG ORMES BYTTE
SNUBLENDE

FRA HUL TIL HUL MED KURS MOD DET SIDSTE
LIGEGLAD

I RYGGEN PÅ HAM DET SPØGELSE DER
SKABTE HAM

GRØNT SOM OPHELIAS KØD I
BARSELSENG

OG KORT FØR TREDIE HANEGAL
RIVER

EN NAR FILOSOFFENS BJÆLDEKÅBE
I STYKKER

KRYBER EN FED BLODHUND IND
I SIT PANSER

Træder ind i rustningen, spalter med øksen hovederne på Marx Lenin Mao. Sne. Istid.

5

VILDT-TØVENDE/I DEN FRYGTELIGE RUSTNING/
ÅRTUSINDER

På havets bund. Ophelia i rullestol. Fisk vragester lig og ligdele driver forbi.

OPHELIA

mens to mænd i lægekitler snører hende og rullestolen ind i gazebind fra nedden og opefter.

Her taler Elektra. I mørkets hjerte. Under torturens sol. Til verdens storbyer. På ofrenes vegne. Jeg støder al den sæd ud, som jeg

har modtaget. Jeg forvandler mine brysters mælk til dødbringende gift. Jeg tager den verden tilbage, som jeg har født. Jeg kvæler den verden, som jeg har født, mellem mine lår. Jeg begraver den i mit skød. Skråt op med underkastelsens lykke. Leve hadet, foragten, opstanden, døden. Den dag hun går med slagterknive gennem jeres soveværelser, kender I sandheden.

Mændene ud. Ophelia bliver på scenen, ubevægelig i sin hvide indpakning.

Oversat af Steen Klitgård Povlsen

